

“МОЛОДЬ ПРОТИ КОРУПЦІЇ”

Вивчення думки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня другого курсу щодо обізнаності з питань доброчесності і протидії корупції в Дніпровському державному технічному університеті

Відповідно до «Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції», затвердженого Наказом НАЗК від 27.05.2021 року № 277/21 та розпорядження Ректора ДДТУ від 22.08.2024 року № 72 «Про проведення соціологічного опитування щодо обізнаності здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня другого курсу в питаннях доброчесності і протидії корупції в університеті» з 2 по 16 вересня 2024 року проходило добровільне анонімне опитування шляхом анкетування в онлайн режимі.

Анкетування проводилося з метою підвищення ефективності заходів щодо запобігання та протидії корупції в Університеті, а також дослідження освітнього середовища і виявлення факторів, що сприяють або можуть сприяти проявам зловживань і вчиненню порушень антикорупційного законодавства та на виконання Плану заходів щодо дотримання законодавства з питань запобігання і протидії корупції в Університеті.

Опитування проводила провідний фахівець – уповноважена особа з питань протидії корупції шляхом анонімного анкетування здобувачів вищої освіти ДДТУ.

Метою опитування є отримання надійної інформації для оцінки можливих фактів корупційних проявів під час навчального процесу, рівня корупції і ставлення до неї та результативності антикорупційної діяльності в Університеті.

Основні задачі проведення опитування:

- отримання зворотного зв'язку від здобувачів освіти ДДТУ;
- урахування інтересів здобувачів освіти Університету при формуванні та втіленні антикорупційних заходів;
- моніторинг ефективності антикорупційної політики Університету;
- обізнаність здобувачів освіти Університету щодо Антикорупційної програми.

Матеріали анкетування узагальнені та можуть викладатися у відкритому доступі на офіційному сайті Університету та використовуватися для підготовки статистичних даних.

Результати опитування носять ознайомлювальний, оцінювальний, рекомендаційний характер і є такими, що можуть бути враховані уповноваженою особою при прийнятті рішень.

За результатами опитування підготовлений звіт і розроблені рекомендації щодо усунення/зменшення корупційних складових, які були виявлені. Результати опитування обговорені і представлені на науково-методичній раді ДДТУ.

Основні принципи, з дотриманням яких здійснювалось опитування здобувачів вищої освіти Університету, є:

- **принцип репрезентативності, що полягає у залученні та відборі груп респондентів, які дозволяють отримати найбільш вірогідний результат;**
- **принцип добровільної участі в опитуванні, який полягає в тому, що ніхто не може бути примушений до участі в опитуванні;**
- **принцип обґрунтованості опитування, який полягає у тому, що ініціювання опитування відбувається на підставах передбачених нормами чинного законодавства України;**
- **принцип неупередженості опитування, що передбачає формування питань в опитувальнику (анкеті) за змістом та у формі, які дають вибір респонденту для відображення власної позиції;**
- **принцип конфіденційності, що застосовується в опитуванні, об'єктивність якого передбачає можливість та необхідність деперсоніфікації респондента чи нерозголошення особових даних, поглядів та відповідей;**
- **принцип валідності, що визначає відповідність опитування до певної ситуації;**
- **принцип відкритості, що вказує на доступність результатів.**

1. Кількість респондентів по факультетах (238 опрацьованих анкет)

Загалом контингент здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня другого курсу станом на 01.09.2024 року склав 351 студент, з них взяли участь в анкетуванні:

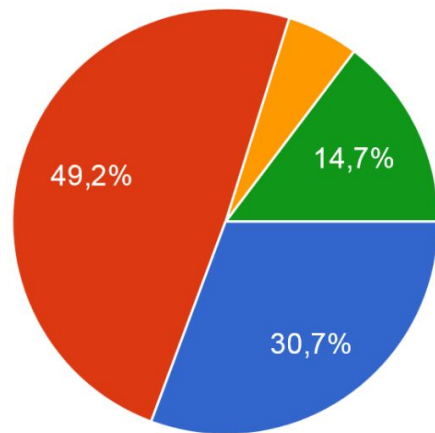
Металургійний факультет - 67 студентів;

Факультет КТЕ - 100;

Факультет МТТ - 123;

Факультет ЕСК - 61

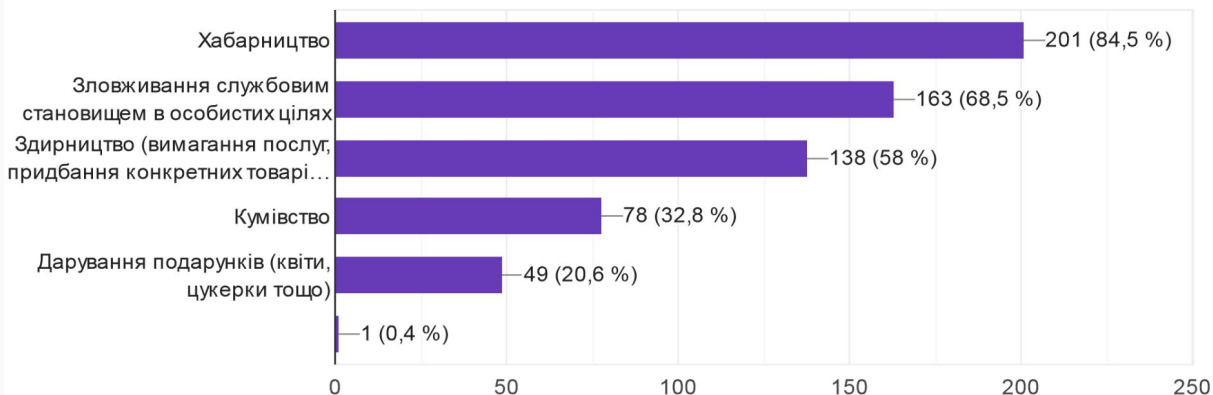
Найактивнішими під час опитування виявились студенти факультету комп'ютерних технологій та енергетики – 117(49,2%), на другому місці студенти металургійного факультету - 73(30,7%), факультету економіки та соціальних комунікацій – 35(14,7%); факультету машинобудування та транспортних технологій - 13(5,5%). Студентам були запропоновані запитання як загального характеру – про запобігання корупції, так і цілком конкретні запитання – про факти корупції в нашому університеті.

- Металургійний
- Комп'ютерних технологій та енергетики (КТЕ)
- Машинобудування та транспортних технологій (МТТ)
- Економіки та соціальних комунікацій (ЕСК)

2. Що Ви віднесли б до корупційних дій? (можна вибрати три варіанта відповіді)

238 опрацьованих анкет

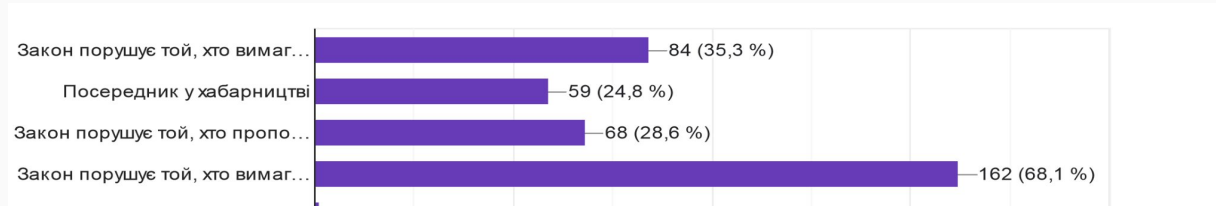
На перше питання про те, з чим асоціюється явище корупції, респонденти відповіли так: більшість відповідей (84,5%) вважають що корупція асоціюється з хабарництвом, 68,5% відповідей, що корупція асоціюється зі зловживанням службовим становищем, 58% відповідей - корупція асоціюється зі здирництвом (вимаганням послуг чи матеріальних благ), 20% відповідей про те, що корупція пов'язана з підношенням подарунків.

Всі висновки по тексту позначені синім кольором

Отже, ми можемо говорити про те, що на думку опитуваних, основним значенням поняття «корупція» є хабарництво, і що більшість не ігнорує інші форми корупції, а саме: зловживання службовим становищем, дарування подарунків, здирництво та інше. Тобто, ми не спостерігаємо спрощення поняття «корупція», наслідком якого може бути зменшення толерантності до корупції та розуміння шкоди цього явища.

3. Під час здійснення корупційних дій, на Вашу думку, хто порушує закон?

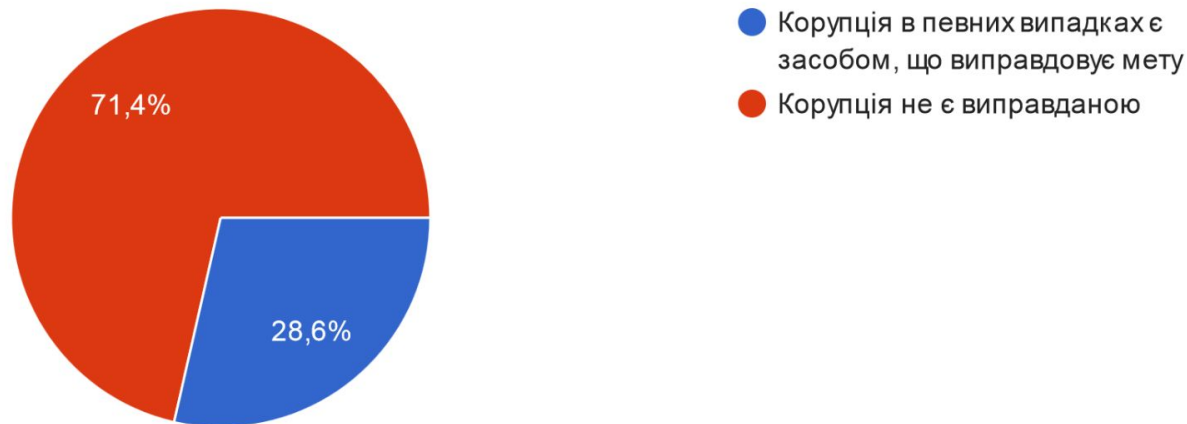
(можна вибрати три варіанта відповіді) 238 опрацьованих анкет

Увага! Четверта відповідь звучить так: Закон порушує той хто вимагає, посередник і той, хто пропонує хабар.

На питання про те, хто більш винен у хабарництві, більшість (68,1%) згодна, що у хабарництві винен і той, хто бере хабар, і той, хто дає хабар. Що є достатньо очікуваним. 35,3% відповідей, що у хабарництві винен той, хто вимагає хабар і 26,6% відповідей що винним є той, хто дає хабар. **Отже, можна сказати, що респонденти розуміють, що у хабарництві винні і хабарники, і хабародавці, і посередники.**

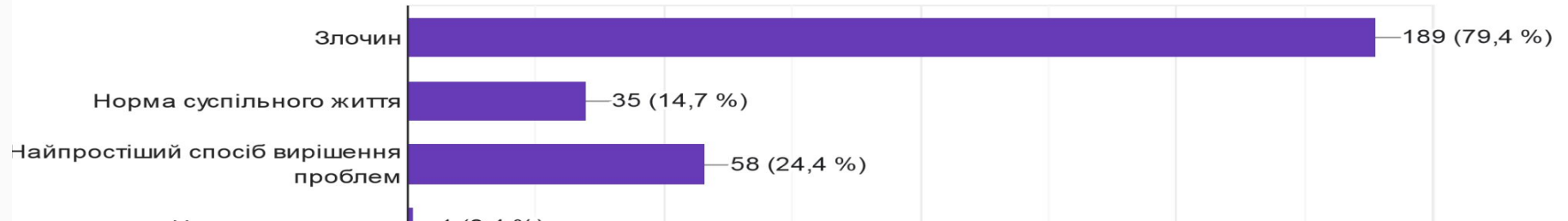
4. Чи вважаєте Ви, що іноді корупція є виправданою? 238 опрацьованих анкет

Значна кількість респондентів (71,4%) відповіли, що корупція не є виправданою, оскільки вона є формою суспільного злочину. Разом з тим, 28,6% опитаних студентів зазначили, що готові виправдати корупцію. За їх думкою, корупційні дії в певних випадках є засобом, що виправдовує мету. **Допускаємо припущення, що здобувачі освіти готові виправдати корупцію за певних умов, особливо за умов застосування психологічного примусу та тиску, невеликої суми хабара, що суб'єктивно сприймається як винагорода, подарунок, форма вдячності.**

5. Для Вас термін «корупція» - це ? (можна вибрати три варіанта відповіді)

238 опрацьованих анкет

І хоча більшість (79,4%) вважає корупцію злочином, але і водночас визнають, що це явище є нормою суспільного життя (14,7%) і найпростішим способом вирішення проблем(24,4%). Таким чином, ми спостерігаємо певну лояльність до явища, наслідком якого може бути збільшення толерантності до корупції та нерозуміння його шкоди, а отже неусвідомлена підтримка процесів зростання рівня корупції в Україні.

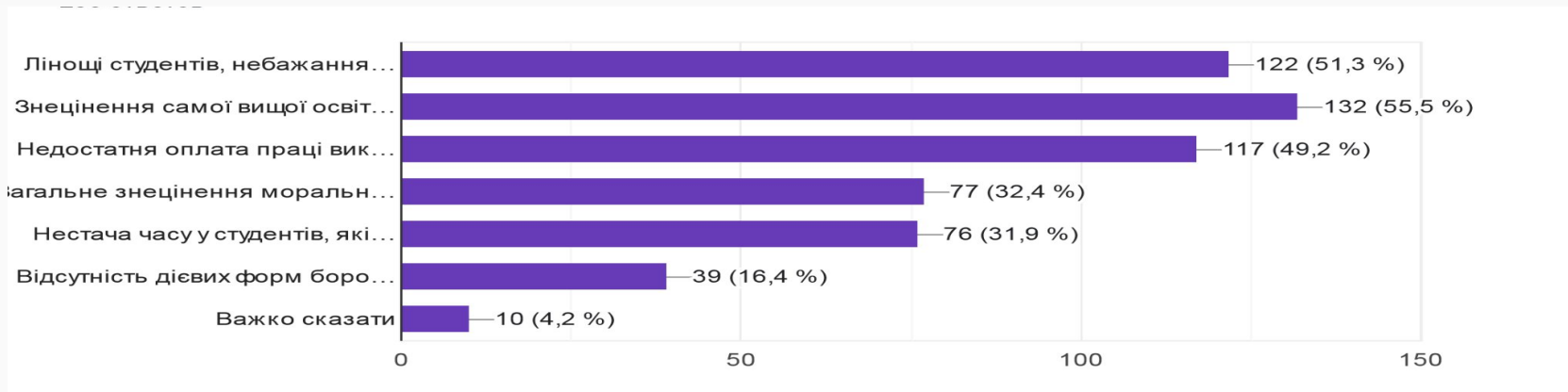
6.3 чим у Вас асоціюється поняття корупції у навчальному процесі?

(можна вибрати три варіанта відповіді) 238 опрацьованих анкет

На питання про те, з чим асоціюється явище корупції, респонденти відповіли так: більшість (62,2%) вважають що корупція асоціюється з випуском не кваліфікованих фахівців, 37% опитаних вважають, що корупція асоціюється з нахабством викладачів і 34,9% зі швидкістю та спрощенням вирішення проблем. 8,4% респондентів вважають корупцію невід'ємною частиною навчального процесу, а 5,5% - традиційною формою поваги; 6,3% допускають, що корупція дозволяє підвищити добробут. **Попереднє і це питання в якійсь мірі перетинаються, і відповіді на питання №6 лише підкреслюють попередній висновок про деяку лояльність до прояву корупції.**

7. Які, на Вашу думку, основні чинники виникнення хабарництва у закладах вищої освіти України? (можна вибрати не більше 3-х варіантів) 238 оброблених анкет

Найбільший відсоток респондентів (55,5%) вважають основною причиною виникнення хабарництва в освіті знеціненням самої вищої освіти та низькими доходами самих викладачів (49,2%). Разом з тим, студенти визнають свої лінощі і небажання навчатися (51,3%). Ще 32,2% відповідей виправдовують хабарництво загальним знеціненням моральних норм і 31,9% браком часу на навчання у зв'язку із роботою. І тільки 16,4% відповідей визнають відсутність дієвих форм боротьби з корупцією. **Отже, можна зробити висновок про те, здобувачі освіти бачать головними причинами корупції економічні та юридичні особливості суспільства, а також психологічний фактор цього явища.**

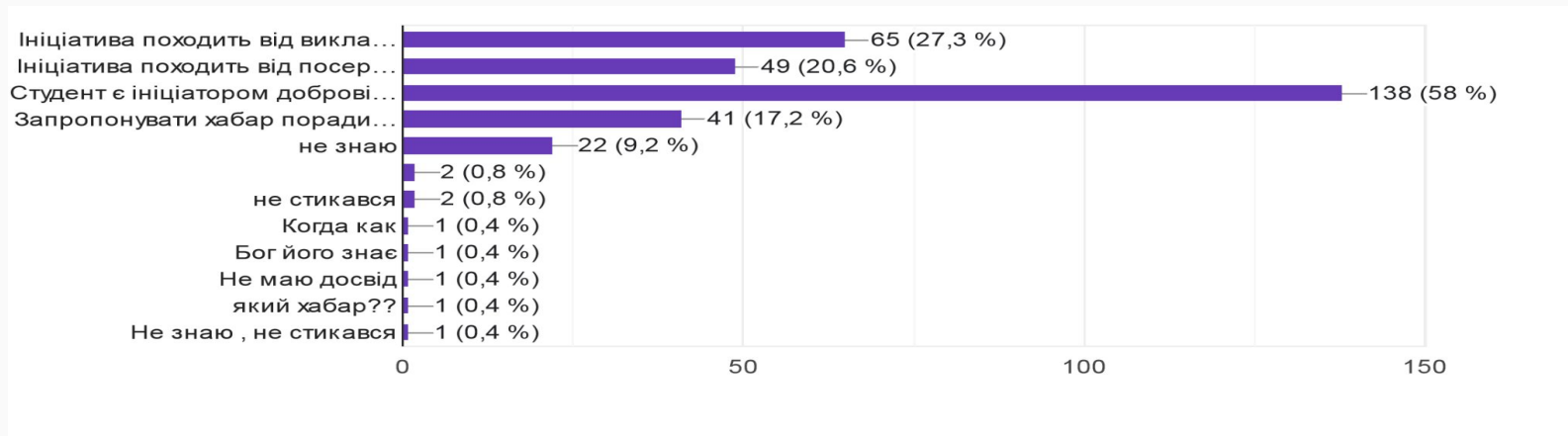
8. Чи стикалися Ви з проявами корупції в університеті при вступі до закладу?

238 опрацьованих анкет

На питання про те, чи стикалися студенти з проявами корупції при вступі до університету, відповіді респондентів розподілились таким чином: 78,2% не стикалися, а 14,3% опитуваних зізнались, що чули про це від інших студентів, які стикалися з цим особисто. І тільки 7,6% опитаних визнали, що стикалися з проявом корупції особисто. **ФАКТ №1** - існуюча система вступу до вищого закладу суттєво скорочує ризики впливу на проходження національного мульти предметного тесту. **Висновок №1** - в той же час, допускаємо припущення, що на результати опитування, можливо, вплинув страх зізнаватися в корупційних діях оскільки це є кримінально карною справою. А можливо, вони дійсно не намагалися вирішити проблеми зі вступом у такий спосіб. **Висновок №2** - можливо некоректно поставлене запитання, а можливо несвідома відповідь (не подумав(ла)).

9. На Вашу думку, від кого походить ініціатива хабара? (можна вибрати три варіанта відповіді) 238 опрацьованих анкет

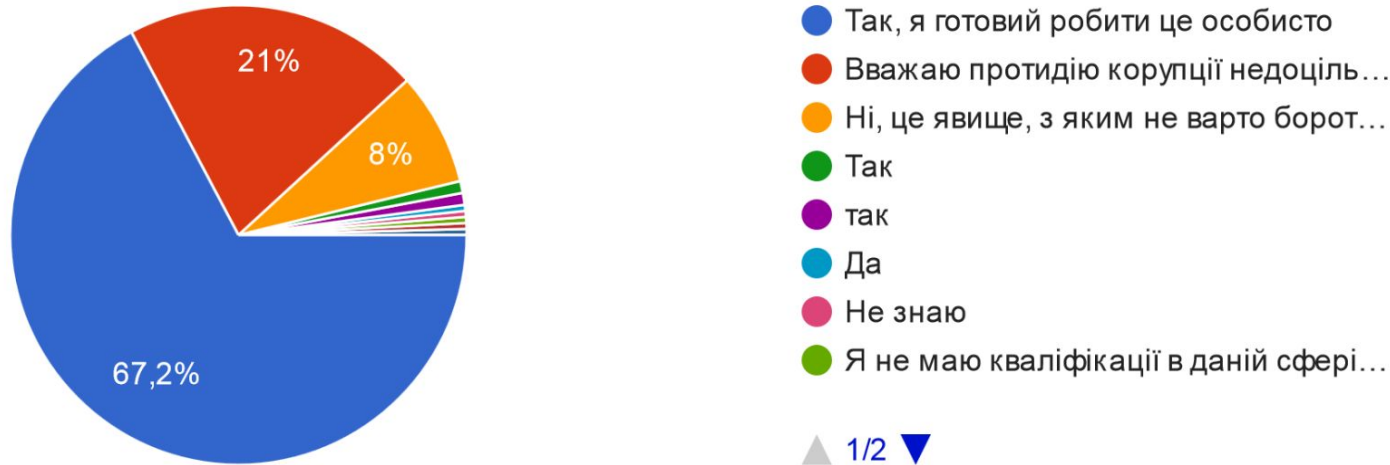

Більшість відповідей (58%) визнають, що саме студент є ініціатором хабара. 58% - красномовно свідчить про допустимість випадків дачі хабара здобувачами освіти. Мотивом цих дій могли бути і страх перед відрахуванням, і бажання зекономити власні ресурси (час і зусилля). Разом з тим, є ризики, що це відбувалося під впливом тиску викладача або не бачили інших варіантів впоратися з проблемою. Остання теза підтверджується відносно високим відсотком ініціативи хабара від викладача (27,3%), посередника (20,6%), або порадою близьких - 17,2%.

Дослідження мотивації цих чотирьох груп буде метою подальших робіт, оскільки слід суттєво розширити вибірку тих, хто готовий зізнатися у наданні хабара.

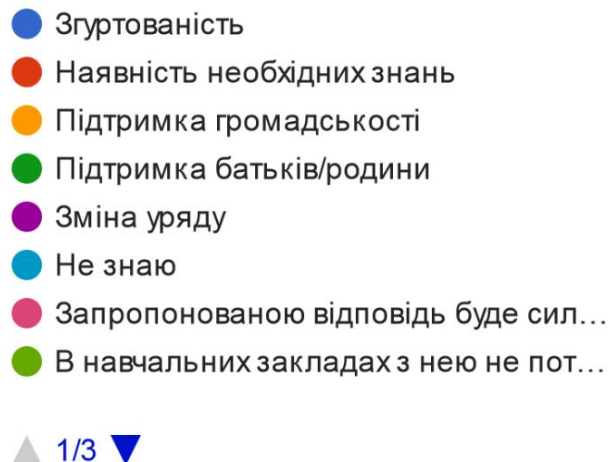
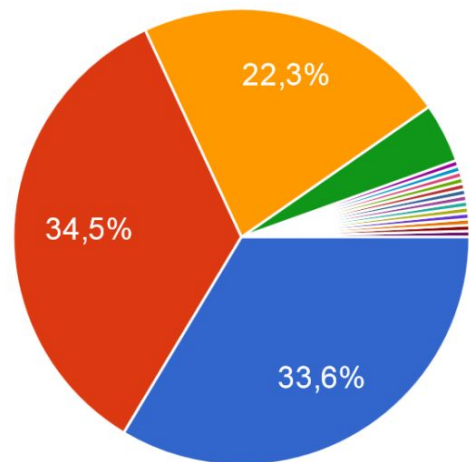
Крім того, 12,8% не змогли відповісти на питання. При цьому 9,2% - відповідь "не знаю" і 3,6% відповідей можуть свідчити як про те, що студенти не обізнані в ситуації, так і про допустимість корупційних дій.

10. На Вашу думку, чи потрібно протидіяти корупції? 238 опрацьованих анкет

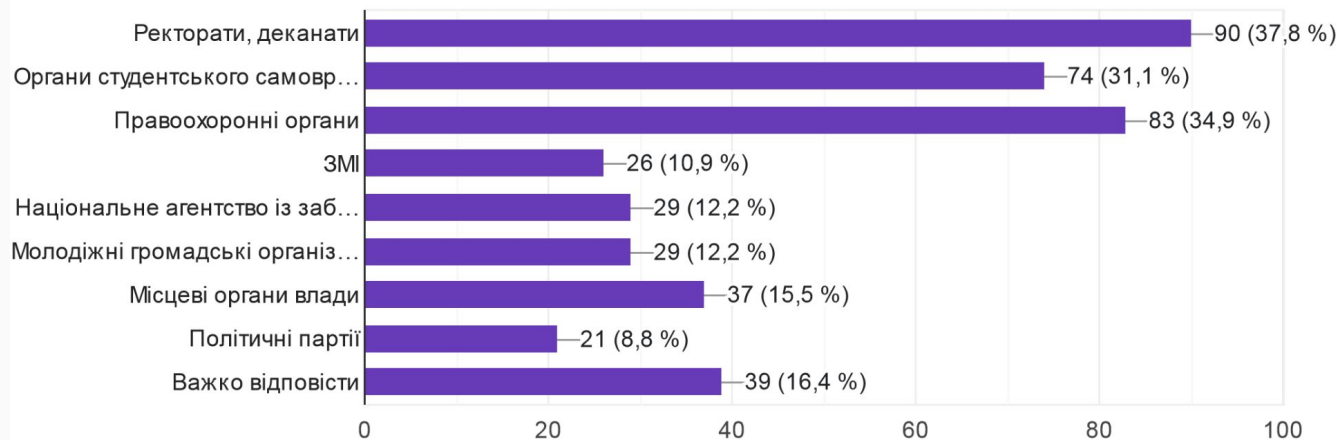
Більшість респондентів відповіли, що явище корупції піддається коригуванню, з ним варто боротися і 67,2% готові робити це особисто. Проте 21 % зазначають, що корупція не піддається коригуванню і боротися з нею недоцільно і 8% вважають, що з цим явищем не варто боротися взагалі. Думка (3,8%) відповідей поділилася таким чином: не знаю, не маю кваліфікації, ні. **Висновок.** Отриманий значний відсоток відповідей (21+8+3,8=33,6%) - свідчить про безсилля перед цією проблемою. Причиною цього безсилля може бути недостатня ефективність держави у боротьбі з корупцією. Студенти, не усвідомлюючи кінцевого результату (адекватного покарання за корупційні дії), не вірять у викорінення явища корупції в нашій країні. Такі негативні установки блокують конструктивну соціальну активність і стримують ініціативність дій молоді.

11. На Вашу думку, що потрібно для того, щоб боротися з корупцією? 238 опрацьованих анкет

Відповіді на це питання демонструють бажання здобувачів освіти та їх готовність до змін. Вони готові змінювати підходи до вирішення ділових питань бо в них ще не вкоренилася звичка щось «порішати» за гроші або залучити зв'язки. Разом з тим, відзначають нестачу знань (34,5%), що говорить про запит на додаткову інформацію й набуття навичок; згуртованість (33,6%) і підтримку громадськості (22,3%) - про страх взяти на себе відповідальність й стати лідером (очолити рух), навіть підтримку батьків (10%). Інші відповіді мають досить низький відсоток і характеризують низьку віру і зацікавленість процесом.

12. Які інституції мають насамперед протидіяти корупції у закладах вищої освіти України? (можна вибрати три варіанта відповіді) 238 опрацьованих анкет

Судячи з відповідей опитуваних, досвіду особистої протидії корупції студенти не мають і 16,6% взагалі важко було відповісти на це питання. Більшість вважає, що це справа ректорату та деканатів університету (37,8%); правоохоронних органів (34,9%), майже втричі менше відповідей, що з корупцією повинні боротися ЗМІ; політичні партії, НАЗК. Разом з тим, серед суб'єктів протидії називають також органи студентського самоврядування (31,1%) та молодіжні громадські організації (12,2%). Що може свідчити (зі стриманим оптимізмом) про свідомий підхід до проблеми, готовність брати відповідальність за своє майбутнє “без корупції” і включатися в процес боротьби з корупцією.

3. Чи підтримуєте Ви ідею створення студентського антикорупційного комітету в університеті? 238 опрацьованих анкет

Враховуючи відносно високу зацікавленість темою пропонується разом з студентським парламентом створити робочу групу, до обов'язків якої входить проведення роз'яснювальної роботи серед студентів щодо антикорупційної політики університету: семінари, тренінги, спілкування та інші заходи, а також ознайомлення здобувачів освіти при вступі до Університету з Антикорупційною програмою закладу.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК І ПРОПОЗИЦІЇ

Як громадянам незалежної України, нам варто пам'ятати, що зло породжує зло, а ми на боці добра!

І якщо хочемо зупинити корупцію у своїй країні, то варто почати з себе та своїх антикорупційних дій.

1. Опитування містить відомості про можливі ризики окремих проявів корупційних явищ під час освітнього процесу, наявність у здобувачів вищої освіти неповної обізнаності щодо загальних положень антикорупційного законодавства та можливостей його практичного застосування.
2. Задля покращення окреслених вище проблемних питань пропонується продовжити практику:
 - знайомлення здобувачів вищої освіти зі змінами в антикорупційному законодавстві та в Антикорупційній програмі Університету;
 - поновлення та поширення роз'яснювальних матеріалів серед здобувачів вищої освіти для запобігання корупційним проявам у Дніпровському державному технічному університеті;
 - актуалізації інформації щодо практичних аспектів антикорупційного законодавства для здобувачів вищої освіти на сайті університету;
3. До проведення наступного анкетування підготувати та провести цикл лекцій, кейсів із прив'язкою до ДДТУ з метою надання здобувачам компетентностей критичного мислення щодо проявів корупції.